

WSTĘP

Zeszyt niniejszy jest wynikiem badań prowadzonych w Katedrze Polityki Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego nad rynkiem pracy, zatrudnieniem i bezrobociem. Pracownicy Katedry od wielu lat specjalizują się w różnych aspektach problematyki zatrudnienia. Nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego w serii Folia Oeconomica ukazały się w ostatnich latach trzy kolejne zeszyty zbiorowe Katedry pt. *Rynek pracy i bezrobocie*. Sądzimy, iż współcześnie nazwa ta najwłaściwiej odzwierciedla sytuację społeczno-ekonomiczną i sprzyja potrzebom nauki.

W pracach ograniczeni byliśmy zasobami i sposobem finansowania badań. Niniejszy czwarty tom zawiera wyniki dociekań naukowych i stanowi indywidualny dorobek autorów. Brak funduszy nie pozwolił na przeprowadzenie wywiadów kwestionariuszowych. Zastosowano więc jedynie kwerendę w urzędach administracji terenowej. Dlatego ilustracja faktograficzna jest wąska i nie zawsze pełna. Wykorzystano literaturę przedmiotu oraz dane statystyki krajowej i zagranicznej. Badania stanowią wynik prac prowadzonych w Katedrze w latach 1992–1994. Skromne środki finansowe otrzymaliśmy z funduszy Uniwersytetu Łódzkiego, kierowanych na działalność statutową jednostek organizacyjnych. Środki te, mimo ich szczupłości, służyły do kontynuacji badań zespołowych, zaś ich autorzy nie zaniechali podjętych prac.

Niżej prezentujemy artykuły, starając się o utrzymanie pewnej całości. Artykuł pierwszy dotyczy aktywności zawodowej kobiet w Polsce. Autorka szeroko wykorzystuje dane zawarte w badaniach aktywności ekonomicznej ludności prowadzonych przez GUS pod nazwą BAEL. Wskazuje na niekorzystną sytuację ekonomiczną kobiet w odniesieniu do mężczyzn. Poddaje analizie trzy grupy, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Zwracają uwagę zwłaszcza rozważania dotyczące bezrobotnych kobiet na rynku. Potwierdzają się dotychczas prowadzone badania w różnych ośrodkach akademickich i naukowo-badawczych.

Z kolei kontynuowane są zagadnienia prezentowane już w poprzednich tomach, a dotyczące segmentacji na polskim rynku pracy. Autorka uwzględnia problemy teoretyczne dotyczące segmentacji. W pracy wykorzystano dane statystyczne zawarte w badaniach aktywności ekonomicznej ludności GUS. Stwierdzono, iż zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym istnieje dodatnia korelacja pomiędzy poziomem wykształcenia a wysokością wynagrodzenia pracowników. W sektorze prywatnym tworzą się miejsca pracy

o stosunkowo wysokich płacach, wymagających wysokich kwalifikacji. Podobnie jest w sektorze publicznym, lecz w znacznie mniejszym zakresie. Rolnictwo tradycyjnie należy do nisko opłacanych miejsc pracy. Potwierdza się także teza o dyskryminacji płacowej kobiet w stosunku do mężczyzn, przy zachowaniu równorzędnego poziomu wykształcenia i tych samych stanowisk.

Trzy kolejne artykuły dotyczą przekształceń, jakie miały miejsce w województwie łódzkim. Są to przemiany w kształceniu zawodowym, w pośrednictwie pracy i ogólne przekształcenia strukturalne w gospodarce. I tak w artykule o kształceniu zawodowym w procesach transformacji gospodarczej wskazano na kierunki przemian w tym zakresie. Dane faktograficzne zaczerpnięto z Wojewódzkiego Urzędu Pracy. Dla ilustracji załączono schematy charakteryzujące stan oraz projekty systemu szkolnictwa w Polsce.

Następnie wskazano na efektywność pośrednictwa pracy w latach 1990–1993, jaka miała miejsce w województwie łódzkim. Efektywność świadczy o skuteczności pośrednictwa. Oznacza ona zespół działań i środków stosowanych przez rejonowe urzędy pracy dla znalezienia pracy, z drugiej zaś strony dla zapewnienia przedsiębiorstwom odpowiednich pracowników. Badania skoncentrowano przede wszystkim na efektywności działań pośrednich (prace interwencyjne, roboty publiczne, dodatkowe miejsca pracy, szkolenia, pożyczki). Na podstawie danych faktograficznych oraz rozeznania analiz ekonomicznych autorka wysuwa wnioski, iż efektywność łódzkiego pośrednictwa pracy była niska. Wynikało to z niskiej aktywności gospodarczej, niedoborów finansowych, nie w pełni kwalifikowanych kadr i słabego jeszcze wyposażenia technicznego urzędów. Podstawowa rola w przeciwdziałaniu bezrobociu należy bezwzględnie do wzrostu gospodarczego w skali kraju i województwa.

Przekształcenia strukturalne gospodarki województwa łódzkiego zostały omówione w odniesieniu do lat 1989–1993, a więc okresu transformacji. Na wstępie w krótkim zarysie przedstawiono rodzaje i kierunki polityki strukturalnej. Następnie, wykorzystując dotychczasowe dokumenty, sporządzone w różnych agendach wojewódzkich, przedstawiono cele i uwarunkowania restrukturyzacji w badanym regionie. Na podstawie danych statystycznych zbadano przemiany dokonujące się w zakresie struktury działowo-gałęziowej (zatrudnienie, produkcja sprzedana) oraz własnościowej. Miało miejsce względne ustabilizowanie się pozycji przemysłu oraz wzrost sektora usług. Nastąpił wzrost zatrudnienia w sektorze prywatnym. Zjawiska te mają charakter przemian ciągłych i długotrwałych, proces ten jest nadal kontynuowany.

Szczególne przemiany dotyczą sektora komunalnego, i o tym jest mowa w kolejnym artykule. Przekształcenia mają charakter wieloaspektowy i odnoszą się do form własności, finansowania, organizowania. Zwrócono uwagę na

dyskusyjny problem zakresu działalności gospodarczej gmin, na tworzenie warunków rynkowych, ekonomizację działania samorządu terytorialnego, system regulacji, prywatyzację, przekształcenia przedsiębiorstw komunalnych oraz modele świadczenia usług. Naczelnym zadaniem jest dostosowanie przebudowy gospodarki samorządu terytorialnego do wymogów i zasad gospodarki rynkowej.

Zeszyt niniejszy zamyka artykuł z zakresu przemian strukturalnych w gospodarce Niemiec. Autor specjalizuje się w badaniach regionalnych, wykorzystując doświadczenia niemieckie. Stosuje pojęcia struktury sektorowej i struktury regionalnej, zgodnie z nomenklaturą przyjętą w tamtejszej literaturze. Omawia pojęcia struktury i przekształceń strukturalnych, przyczyny ich zmian, interpretację w świetle hipotezy trójsektorowej. Pracę wzbogacają rysunki i dane faktograficzne, pochodzące z roczników statystycznych RFN. Autor konkluduje, iż omawiane zmiany są zjawiskiem typowym dla państw wysoko rozwiniętych. Występuje tu wiele podobieństw zarówno co do zakresu, jak i sekwencji poszczególnych faz. Doświadczenia niemieckie i innych państw zachodnich mogą służyć dla prognozowania tych procesów w Polsce.

W Katedrze Polityki Ekonomicznej UŁ prace badawcze nad zagadnieniami rynku pracy i bezrobocia, a także problemami z nimi związanymi i pochodnymi są nadal kontynuowane. Mamy nadzieję, iż tom piąty pod wyżej podanym tytułem będzie złożony do druku w dotychczasowym corocznym cyklu wydawniczym.

Halina Mortimer-Szymczak

Łódź, grudzień 1994 r.